

Janina Osewska

levél Cogito úrhoz – az utazóhoz list do Pana Cogito – podróznika

kedves Cogito úr
az utazó imája feltüzelt gondolataimat

folyvást Itália varázsa fog meg
elsősorban Liguriáé
amely város lefut
a smaragd-szín tengerbe s az agávék
melyek nagyobbak mint valaha gondoltam
elvezetnek az út mentén
a formák színek határainál
a San Remo-i virágpiacra
egy aprócska kávéházba
ahol a kávé aromája egy gyűszünyi feketébe belefér

emlékszem
ahogy egy nyári napon
két égszínkék megfogta egymás kezét
és velem együtt szaladtak Grace Kelly sírjához
valahogy úgy tűnt
hogy Monaco fordított kúpjának falán
a föld mélyébe jutok
gyermekien nyitott szájjal
három lépcsőfok le
kettő fölfelé
hálaadást táncolva

Fordította: Cséby Géza

Jerzy Fryckowski

Levél anyámnak a hegyekből

Z gór list do matki

Az ígérted, innét közelebb leszek Hozzád,
ha órra buknék is és felsebezném ajkamat,
hogy sietnem kell, mielőtt a nap felnyalja a havat
s a gégénkhez jeget rak, akár torkunkra a kést.
Imáimat fatemplomok árnyékába rejtem.
Az Úr megtalálja. Megszámlálja a rózsafüzér gyöngyeit.
Talán megbocsát. A büntetéstől eláll.
Gyufát ad, midőn a mécseshez lép.

Fordította: Cséby Géza

AGÁRDI OLIVÉR ATTILA: Színfolt – olaj, vászon 2019

Wojciech Żukrowski

A menyegzői torta morzsái

(részlet)

A százsorszép pirosa

A reggel vakító fénnel ébredt és a kakasok egymást túllicitálva kukorékolnak. Felröppentek a veranda párkányán álló petúniákkal teli virágosládákra és lábuk hegyére állva, fel-borzolt tollal fújták a magukét, akár a réztrombiták.

A tyúkok a fal melletti meleg homokban fürödtek. Tolluk közé szórták a finom szemcséket, esőre vártak. De ennek még semmi jele nem mutatkozott, csak a levegő lett nehezebb, és a délből elszenderedett fák egyetlen levele sem mozdult. A madarak sorban elhallgattak, egyedül a fecskék surrantak ki a marhaistálló ablakain, csivitelve cikáztak a fű fölött, a folyó sáros holtága felé igyekezve, ahol apró lábaikon lépkedve iszapmorzsákat gyűjtögettek.

A gyerekek térden állva játszottak az öreg düledező lugasban, melynek kerítésére vadszőlő indái kapaszkodtak... Tavalyi vadgesztenyéket raktak sorba, az őszi viharok által padlórészekbe sodort levelekből dohányt vágtak... Meztelen lábszárukat tolakodóan égették a tűző nap sugarai.

Toluś háborút üzent a hátukon gúnyos arcvonások rajzolatát viselő undorító pirosas suszterbogaroknak... A megdőlt oszlopok réseiben hemzsegték, s ha fűszállal megzavarta őket, tanácsalanszaladgáltak össze-vissza. A legviccesebbek a dupla poloskák voltak, farral összeragadva kétfelé húzták egymást, egyszer erre, másszor arra cikk-cakkban forgolódva egymás körül.

Olykor hatalmas döglegyek repültek be a tető alá, fémesen csillogó, zöldes potrohhal, számtalan hurkot írva le, majd örült módon zümmögve kiszálltak a kertbe. A gyerekek meredt szemmel néztek utánuk. Az oszlopok közé font szétszakadt háló gyengén remegett és a csalódott keresztetű kedvetlenül állt neki a lyukak foltozgatásának. Az üvegszerű, majdnem átlátszó vörös hangyák fáradhatatlanul masíroztak a vadszőlő elhajló ágain. Amikor találkoztak, üdvözölték egymást, majd gyorsan továbbmentek, mintha be akarnák hozni az információátadás kapcsán keletkezett időkiesést. A zsindelek között ki-nőtt labodán kékes muslicák legeltek.

- Nézd, hó világit a mező - súgta Joasia.

És valóban, a sárfröccsök vakító sárgán csüngtek a fűszálak ívén, a pitypang őszi pihéi magukba szívták a fényt, s a pillangók röpte által meg nem bolygatott hőség bóbiskoló, édes tehetetlensége remegett. Mozdulatlannak tűnt az idő s az illatok úgy megcukrosodtak, akár a kamrák mélyén felejtett lekvárok. Csak a sűrű szőlőindák és levelek között megbúvó mohos falú hordóból csillantak elő a leheltetnél is könnyebb fények.

- Miért csillog ez - kérdezte Toluś - mi mozog benne? Hiszen szellő se rezdül...

- A föld lélegzik - válaszolt nagy komolyan Joasia.

A borostyán-színű vízben kis állatkák ficánkolnak, fejük akár a gombostűé, testük mozgó ostorvég. Megrémülve a föléjük hajló arc tükretről, alámerültek. Olyan aprók voltak, hogy rémült csapkodásuk nem háborgatta a csillogó víztükretről. Amikor a hordó fölé hajolva nagyot kiáltottak, az mély hangon válaszolt.

- Ma érdemes fürödni menni...

- Teréz kisasszony nem engedi meg.

- Miért? - csodálkozott a fiú - Hisz a víz, mintha felforralták volna.

- De még nem dörgött az ég, nem volt még vihar.

- Na és?

- Te azt hiszed, hogy a villámok a tóba csapnak s egy angyal arany kardjával szeleteli a vizet, a dörgéssel meg a vizihullákat ijesztgeti, a tó fenekére küldve őket...?

- Emlékszel Paraskára?

A kislány bólintott a fejével. A leány, akivel gyakran játszottak, egyszer a nád közé ékelt stégen mosott. A stég végén láncravert csónak pihent. A leány hangos ütésekkel sulykolta a ruhákat és mélyen a víz fölé hajolva öblítette azokat. Később a stégen egy fateknőben megtalálták a kicsavart és szépen összehajtogatott ruhákat. Csak Paraska nem volt sehol. A hosszú zöld mohával benőtt hidacsok tartó faoszlopok vége eltűnt a víz sötét mélységében. Köztük pöttyös sügérhajók cikáztak. A testet soha nem találták meg, bár az asszonyok váltig állították, ahová a sulykoló-fát vitte a víz, a testet is oda sodorta az áramlat. A szerencsétlen leány, vajon miért merészkedett ki egészen a deszkahíd szélére? Valami megszedíthette a fejét és a víz magához rántotta. Fiatalság, bolondság... De tudták, hogy a szél a békalencsét és a korhadt nádat aznap a lapályra sodorta, a víz pedig olyan hideg volt, hogy sokáig nem lehetett benne megmaradni. A testet nem találták meg, bizonyára elvitték magukkal a vizihullák. Most nekik szolgál, csigákat szed, kagylók húsát fejt ki és békaszájuk elé rakja.

- A víz akkor nem volt mennydörgős?

- A legutóbbi őszi vihar után történt, amikor az angyalok abbahagyják a víz vagdosását, a vizihullák ijesztgetését, amikor már senki sem fürdik... A vizihullák a zizegő száraz nád közt járnak, s ha fészekre találnak, megeszik a ki nem kelt kacsojásokat... Aztán fagy vágja a tavat, üvegtáblát rakva a tetejére...

- Én nem félek tőlük, elmegyek úszni.

- Hisz nem is tudsz.

- Éppen, hogy tudok. Éjszaka gyakran vagyok madár, vagy hal. Ott cikázok a víz fölött, majd belezuhanva a szárnyam uszonyokká válik. Ott olyan szép, hínármezők ringanak, a vízi-liliomok hosszú szára... Halacsok játszadoznak velem, kergetőzünk, fröcskölnek.

- Láttad a vizihullákat?

- Az iszapban bóbiskoltak, fehérek voltak, felfújt hasúak, ráncos tokával, a víz simogatta őket és dülledt szemüket kinyitva megláttak engem, de azt hitték, hogy álmodnak.

- És Paraskát?

- Nagyon mélyen lehetett, ott ahonnan a hideg áramlatok erednek, ahol nagyon sötét van.

- Meg kellene keresned...

- Kerestem. Néha olyan messze merészkedtem, hogy az utolsó pillanatban lettem csak ismét Toluú, midőn Teréz kisasszony elkezdett költögetni. Tulajdonképpen akkor váltam ismét magammá, amikor nevemen szólókatott. A kitarakt paplan alatt még ott voltak repüléssel teli szárnyaim, hal uszonyaim... Pedig neki ezt tudnia kell, bár mikor megkérdeztem erről, titokzatos mosollyal csak annyit mondott - „álmodtál csupán”.

Joasia egyetértéssel bólintott. Maga is jól emlékezett arra, amikor könnyű szárnycsapásokkal keringett megrökönyödött szülei feje fölött. Olyan magasra szállt, hogy a fenyők tűi tarkóját simogatták, apja pedig lábujjhegyre állva sem érte el, hogy lehúzza botjának begörbített végével a földre.

Nem, ez nem lehetett kizárólag csak álom... Túl valóságos volt az a vidám, levegőn való lecsusszanás, melynek végállomása az összegyűrt ágynemű lett. Utána a ház mögé ment a jázminbokrok közé, felállt egy nagy kőre és széttárt kezeivel csapdosva megpróbált felrepülni... De csak a fűbe sikerült leugrania. Talán mert a nap nagyon hevített és szellő sem rezdült. Végül csalódásában könnyekre fakad.

- Aztán érted, hogy mit beszélnek a madarak? - kérdezte bátyját tetszelegve.

- És a tücskök, a szél, a víz... Hallgasd, hogyan hangoskodnak a szöcskék: «Ckvár, ckvár, eső jön!»

- Megkérdeztem a mamát...

- Ó, a felnőttek úgy tesznek, mintha nem tudnák.

- Vagy már elfelejtették.

A közben felhasogatott leveleket gyufásdobozba kezdte rakni. Felemelte fejét, a hangyák

rendületlenül masíroztak két ellentétes irányba, de úgy vette észre, hogy meggyorsították lép-teiket. Hirtelen zúgás támadt, amely megremegtette a kert fának csúcsát, a gyertyán száraz ágai összeverődtek. A fasorban hollókárognak röppent az ég felé. A ház mellett kétségbeesetten káricsáltak a tyúkok. Szaladtak a porfelhőben, a szél szétnyitotta farkuk tollát. Toluś a sötétkék égre nézett, a pókháló a hirtelen jött szivárványos fényben veszélyesen himbálta a hullámokba érkező meleg fuvallat.

– Jön a vihar... Meneküljünk haza!

– Már késő. Itt kell megvárunk a végét - mondta a kislány összeszedve kosárcáit és babáit.

Pávaszín-fényű apró cseppekben szemetelni kezdett az eső. Odébb hatalmas tömbként közeledett a zúgás. Az utolsó lepkék még inogva keringtek a levegőbe, majd aláhullva megfulladtak az elfeküdt, vizes fűben. Egymás után vágott le a villám. Ágai szétválva zöld színt égettek a tó tükreire. A dörgés alacsonyan szállt el a boltív alatt. A zúgás egyre erősödött. A szél végigsüvöltött a tetőn és a szétszáradt faszindelyek résein vékony patakokban csordogálni kezdett az eső. Toluś a rés alá rakta tenyerét.

– Milyen meleg...

Minden irányban dörgött. A kert a legapróbb fűszálig, a virágok könnyedén imbolygó száráig a szétpermetező esőcseppek függönyén át zöldes-arany fényben villódzott. A fiú fürgén lehúzta magáról az ingét, rövidnadrágját, lerúgta szandálját. Hal módjára csobbant bele a zivatar eső-függönyébe. A vízcseppektől szeme elhomályosodott. Ugrált, kígyózott a hirtelen rácsapó víztől. Vékony, boldog madárhangon csicsgergett.

Egyre messzebb szaladt a meredélyen, tárt karokkal körbetáncolt, ráfeküdt a szélre, a zivatar meredek esőfalára, arcát felfelé fordította és ajkaival el-elkapta az esőcseppeket, a nehéz-illatú levegőt. A villámok zöld csíkokba öltöztették, a fű telis-tele volt csillagszórók bájos apró gyertyalángjaival.

– Azonnal gyere vissza! Hallod? - kiáltott kifelé Joasia, miközben a fejére csurgott esőlé nagy cseppekben hullott le hajáról.

– Mennydörgős lett a víz, az angyalok megengedik, hogy fürödjünk?

A kislány, miközben hajából kifacsarta a vizet, büszkén nézte, hogy bátyja miként őrjöng a hatalmas vízfröccsenésekben.

A monoton zúgással érkező eső kövér volt és sűrű. Elmosódott a tó és a part közötti határ. A megbolondult békák seregestül másztak ki a partra és valamennyien a kert felé ugrálva örültek az özönvíznek. Oldalt már világosodni kezdett. A zápor még kicsavarta az utolsó felhőket, a villám arany kardja belevágott a tó mélyébe, de a fák csúcsa felett már megjelent a hétszínű szivárvány. A varjak a sebtében összehordott s a vihar által szétvert fészkeket siratták. A tyúkok kimásztak az eresz alól és meg-megrázva magukat elkapdosták a vizes, megdermedt cserebogarakat. Joasia átkarolta térdét, és belebámult a gallyak ívén feszülő pókhálóba, melyen szivárvány-cseppek játszadoztak.

– Félek, félek - ingatták magukat, a könnyű szellőben.

– Nem akarok leesni és eltörni...

– Csoportosuljatok, csoportosuljatok - szólalt meg mély hangján a hordó - alátok te-szem az ereszt!

Esővizet gyűjtők... Lassan, vigyázva folytak alá a pókháló szálain és egyetlen hatalmas cseppben egyesültek, mely színét változtatva sokáig ingott, mígnem zenélve a hordóba csobbant.

„Toluś nem hazudott” - gondolta örömmel.

– Nap, nap! - ugrált a fiú, hajában millió szikra égett - a kígyók már előbújtak, jó idő lesz...

Mint a meredélyről lefutó apró patakocskák, úgy siklottak a viperák a nedves fű

között, vízbe kergetve a szemtelen békákat. Joasia kinyújtotta kezét és mély lélegzetet vett. A levegőnek felejthetetlen íze volt.

– Öltözz fel, hűvös lett! - kiáltotta a kislány, de még félt rálépni a nedves, lehajló fűre.

- Nem akarok, nem akarok - ütögette lilás karjait a fiú és táncolva rázta magára az ágakra tapadt cseppeket, melyeket estükben ajkaival próbált elkapni.

- Nézd - mutatott a mező felé a kislány - szégyenkeznek a százszorszépek... Ronda mezítelen vagy!

Leguggolt. És valójában minden százszorszép lehunyta szemét, szélén pirosas szirmaik összesimultak.

Beszaladt a verandára, kezével kicsavarta ruháit, mezítelen talpával megpaskolta a keletkező tócsát és csendben öltözködni kezdett.

- Gyerekek! Gyerekek, hol vagytok? - hallatszott az udvar felől Teréz kisasszony aggódó szava.

- Ne mondj semmit, semmit - tette nedves ujját húga ajkaira Toluś. Hallgatagon leguggoltak.

A kert szikrázott a hirtelen jött napsugárban. Azt akarták, hogy ez a perc a lehető leghosszabb ideig tartson. Az első megjelenő pillangó bizonytalanul imbolyogva próbálta felmérni az esőáz-tatta végtelent.

Fordította: Cséby Géza

BURUCS SZABOLCS: Mert nem tudják olaj, fa 2022

